

Erdélyi Híradó.

Indult Kolo'svárról, Szombaton, Januarius' 26-kán, 1833.

Mikor?	Levegőmérő (Barom.)		Reaum. Hévmérő		Szél	Idő járás.
	reg. 7 óra.	délbe.	reg. 7 óra.	délbe.		
Jan. 22-kén	27'' 10'''	27'' 11'''	— 12	— 5	D N. 2	Reggel tiszta, délbe változó, délután hó.
23-kán	27'' 11'''	28''	— 12	— 8	K D K. 1	Reggel felleges, délbe és délután tiszta
24-kén	28''	28''	— 17	— 14	K. 1	Egész nap felleges
25-kén	28'' 1'''	28'' 1'''	— 12	— 9	K. 1	Reggel ködös, egész nap felleges.

Erdély és Magyarország. Austria. Lengyelország Németország. Belgaország Hollandia.
Nagybritánia. Franciaország. Észak-Ámerika. Nemz. Társalkodó 4-dik Szám.

ERDÉLY ÉS MAGYARORSZÁG.

Sz. Udvarhely, Jan. 14-kén: Székely Udvarhely anya-városa Plébánusa ezen Districtus Főesperestje és helybeli kir. Gymnasium Præfectusa főtisztelendő Já-nosi Elek úr hat hónapokig tartott súlyos és terhes betegsége miatt, élete 55-dik esztendejében, folyó hónap 14-kén dél előtti 10 órakor élni megszűnt; hideg tetemei 17-ikén, illő tisztelettel és szertartással tetettek a' nyugalom helyére. Jó pap, jó barát volt, elfelejtettlen az ő emlékezete, és neve; áldás hamvaira!

Posony, Jan. 15-kén: Ezen hónap 11-ikén ötödik országos ülések vala a' rendeknek. Felolvasták 's el is fogadák azon izenetet, melyben a' főrendek táblája felszólittatik, hogy az a' karok táblájához intézendő viszon izeneteit magyar nyelven tégye. Ezután elfogadták azon felirást, melyben ő Felsőge annak megengedésére kéretik, hogy ennekután az ő Felsőge elébe terjesztendő felirások, az arra adandó válaszok, így a' törvény cikkelyek csak magyar nyelven szerkeztessenek. Végre azon izenet jött vitatás alá mely az előleges sérelmeket, 's a' rendszeres munkák felvétele rend-

jét tárgyazta. Hevesek valának ezen tárgy feletti vitatások, 's ámbár az ülés délutáni 3 óráig tartott, még is semmi határozásba meg nem egyezhettek. Más nap hosszas 's heves vitatások után megállították a' sérelmeket tárgyazó izenet, a' rendszeres munkák elővétele rendjére nézve pedig abban egyeztek-meg hogy az urbariale vétesen előbb tanácskozás alá, azután a' contributionale commissariatium, 's azután a' kereskedést tárgyazó munkák. A' kerületi ülés javallatja szerint ez utolsónak kellett volna előbb vizsgálat alá vétetni. Ezután a' főrendek táblája elfogadta a' karok és rendek táblája új esztendő szerencsértetését; a' küldöttség nevében T. Ném et György úr beszélt magyarul, melyre a' Nádor cs. kir. herczegsége deák nyelven felelt. A' Főrendek idvezlő küldöttségének gróf Ná d a s di Ferencz váci püspök vala a' szónoka. Ezek után ülésből az ország Nádora eltávozván, mind a' két táblák részéről elegyes küldöttség neveztetett-ki, hogy az országgyűlése nevében tégymeg ő hsgégénél 's felséges hitvesénél az új évi köszöntést. — Jan. 14-ikén kerületi ülés volt, itt abban egyeztek-meg a' rendek, hogy az urbariumi tárgy u-

tán a' kereskedési, 's ez után az adó-bíztosságot tegyék, úgy mindazonáltal hogy ezen három munkák egyszerre terjesztessenek királyi jóváhagyás alá. Ugyanezen ülésben a' diaetai újság, a' kerületi ülés diariumának dictatura útján leendő közzététele, 's a' főrendek diariuma valóának még tárgyai a' Rendek tanácskozásának. —

Nemes Esztergom-vmegye közgyűlésén folyó hónap 5-kán olvastatott-fel Tek. Alsó Fejér-vmegyének azon megkereső levele, melyben kéri megynket, hogy diaetai követei által Erdélynek Magyarországgal szoros egybe kapcsolását sürgesse. Köztetszéssel fogadtatott a' testvér Erdély említett megyéjének igazságos kérése, 's a' szükséges útasítások megküldése követainknak e' részben elhatározaták. Ugyan ez napon végeztetett az megyénk közgyűlésén, hogy országgyűlési követaink napjutalmainak fele e' jelen országgyűlése alatt a' Nemesség által fizetessék.

Szabolcs-vmegyében nevezetesen Nagy Kállón Jan. 6-ikán délutáni 1 óra 36 perczkor, 4 óra-perczig érezhető KKD irányában Dengeleg tájékaról kelő erős földingás volt, rémitő zúgás követé ezt, sok épületek meghasadoztak, 's több nevezetes károk is következtek. A' megrázkodtatás hintáztató volt, az útszán járó emberek 's állatok földre rogytak. 14 percz után az elsőt egy második rázkodtatás követte, de ez gyengébb volt, 's a' levegő zúgása sem vala oly kemény; éjféli 2 óra körül egy harmadik viszont kemény megrázkodtatás vala.

AUSTRIA.

Bécs: Ő Felsege az ifjú Magyar Király, Felseges Hitvesével együtt Jan 17-n jelent-meg először, utóbbi betegségéből egészen felgyógyulván, a' cs. k. udvari theatromban, hol a' nagy számmal öszve-

vegyülekezett nézőktől leírhatatlan örvendezéssel és sokszori éljen kiáltások megújításával fogadtatott; ugyanezen örvendező jeleket megújítá az egész község, midőn későbbben Ő Felsegek a' Császár és Császárné is megjelentek a' játékszínben.

Bécs, Jan. 8-kán: Az 1822-dik esztendő végével 31,297,738 váltó 's anticip. czédulák maradtak forgásban.

Laibachban Januarius 11-ikén éjjeli 2 óra előtt kevéssel két egymás után következő kemény földrázkodtatást érzettek, melyet földalatti tompa dörgések követtek. Az aránya kelet délkelet felől a' láthatárra hajló srof forma lineában volt, úgy hogy a' falak 's más kemény testek forgó szél formán tekercsösen rázkodtattak-meg, az ablakok, almáriumokban lévő üveg edények, órák hangzóttak 'sat. Sokan a' rázkodással méj almaikból felébredtek.

LENGYELORSZÁG.

Egy császári végzésnél fogva a' szarvasmarhák és lovakért fizetendő alább szállított vám, úgy a' mint 1832 Április 3-ikán megállítatott volt, az egész 1833-dik esztendőre megerősítettet, mit a' mezei gazdaságra nézve, mely a' múlt esztendőben a' marhadög miatt sok kárt szenvedett, nagy jótéteménynek tekintenek. —

A' volt lengyel tábor szűkölködő tisztjeire nézve fenálló segítő biztosság köz tudásul adja, hogy ismét 25 személyeknek engedtetett mindegyütt évenként 24,455 (lengyel) forint segedelem. Ezen pensionatusok közt vannak Kosz Ferencz ezredes, Daszewski Ferencz alezredes, és Dunin János kapitány.

NÉMETORSZÁG.

Freiburg, Jan. 1-sőjén: Közelebbi vasárnap tisztelé-meg Lörrach helységi küldöttsége érdemes polgártársunk udva-

ri tanácsos Rotteck urat, egy pompás tisztelet pohárral (Ebren pokal), ezen felirással: „Népképviselő Rottecknek Baden felső vidéke szabad polgárai.“ Az ajándék melletti írást hat ívekre terjedő aláírások boríták. Egy hasonló tisztelkedő ajándékot — ez már a kilencedik — küldének nekie Karsruhéból; ezt több közbecsületben lévő polgárok adák által, 's ezen különös mesteri művel készült Sellegen Rottecknek mint követnek, az 1831-ki országgyűlésen tett munkássága, különböző figurakkal vala példázolva.

Jan. 9-kén a' freiburgi polgármesteri hivatalt érdeklő szózatolások bévegeztettek. A' szózatok száma 1246-ra ment, melyek közzül nyúgodalomban lévő udv. tanácsos 's professor Rotteck úr 927, a' város kapitánya pedig Bannvarth 227 szózatot nyert, de az Igazgatás ezen választást nem hagyta helybe.

Freiburg, Jan. 4-kén: A' heidelbergai, valamint a' kieli és turingai törvényes tanítóosztályok udvari tanácsos Welcker úrnak a' sajtó elleni hibáját követett vádoltatására nézve azon törvényes vélekedéseket adták, hogy Welcker urat a' vád alól telyesen fel kell oldozni, mert ezen esetre nincs vádló kinek panaszos keresetre jussa lehetne, sem valóságos bántást, jus megsértést, sértő szándékot bizonyítani nem lehet.

Dresda, Jan. 4-kén: Egy a' nemesi rend részéről választott képviselő, közelebbről igen élesen kikelt a' lipsiai újságban, az ellen hogy a' mostani időkorban a' nemesi bírtokosok idő által megszentelt jusaikat csorbitni kívánnák. Annyi bizonyos, 's azt némely német státusok példái is tanítják, hogy ha csak a' nemesség privilegiumait csonkítják, 's azt a' közterhek hordozására szorítják, a' nélkül hogy azon vesztés pótlására maga a' nemesség valamint az egész ország

politikai szabadságokat nyerne, azzal maga a' státus semmit egyebet nem nyer, csak hogy az igazgatás hatalma nevedik, 's midön az adózik száma szaporodik, a' régebben is terheltetteknek vigasztalásokra szolgálhat, socios habuisse malorum. Az ily esetben a' nemesség méltán kívánja régi privilegiumait sértetlen megtartani; de ha az engedéssel oly szabadságokat lehetne eszközölni, melyek nemcsak a' nemességre de az egész országra nagyobb hasznokat hártanak mint a' mennyit a' nemesség maga privilegiumaiból addig vett, akkor sokkal nemezebb 's bölcsőbb dolog, a' közönséges 's nagyobb hasznok elérhetőek tekintetéből, az ország minden classisu képviselőjinek egyet-értve egy célra egyesülni, annyival inkább akkor midön a' jóra maga az igazgatás is segéd kezeket ajánl.

BELGAORSZÁG

A Moniteur Belge t. b. 2-ről következendő írást közöl Antwerpiából Dec. 30-ról estve. Éppen most jövök a' fellegvárból hova különös kedvezésből nyertem bémenetelt. Ezen látvány irtózatosságát nem lehet eléggé leírni. Egy épület sem áll fen, a' mit a' tűz megkimélt a' bombiktól rontatott széljel. A' templom, a' kaszárnyák, a' raktárok és ispotály romlédékaikban feküsznek. Egy bombi a' vágo házba esett, melynek beszakadása három teheneket megölt, 's a' még életben benmaradott négyet pedig alig lehetett nagy bajjal kihajtani. Be mentem a' kazamatákba is, melyek a' katonáknak az ostrom alatt menedékhelyül szolgáltak, nem tudom megfogni hogy laktak oly hosszason ezen szerencsétlenek ily nyomorúltjukakban, hova sem világosság sem levegő nem hathat; én részemről nem tudtam bennük tovább kiállani 10 minutánál, oly fojtó peštises levegővel telyesek. Lementem azon ka-

zamatába is, melyben az öreg Chassé lakott. Ez három pincze formájú jukakból áll, néhány szalma székekkel, 's asztalokkal. Itt mutatják azon karosszéket is, melyben Chassé szokott ülni midőn hadi tanácsot tartott, valamint a' több helyeket melyeken ilyenkor a' tisztek ültek. Ezen karosszék mellett hever egy darab az 1000 fontos bombiból, melyet kétségkívül azért vittek oda hogy a' Generalisnak megmútassák ezen golyóbis iszonyu kiterjedését. Valamivel bátrább a' Chassé kamarájánál, de ugyan csak azou bástyán van azon felemelkedett hely melyen a' hollandus zászló ki volt függesztve. Ezen környék golyóbisokkal és bombikkal egészen fel van szántva. A' fellegrvárban két hollandus tisztet is láttam, ők kardjokat megtartották, 's ha a' francia katonák előtt mennek-el, ezek tiszteletet adnak nekik fegyverrel. Ők azért maradtak itt hogy egymást általadjanak. Imitt amott lehet látni néhány földdel alig bēfedett hollandus holt testeket. A' Genie munkálatjai bāmulásra méltók. Nem lehet képzelni hogy bányhattak-ki annyi földet 's hogy ásbattak oly méjre a' seregek oly rövid idő alatt. Az egész város kitódult a' munkálatokat bāmúlni. A' mecheln kapu előtt hevernek 4 v. 5 bombik az iszonyu mosárból.

Courrier Belge, Januar. 5-ikán: Fájlalva halljuk, hogy tegnap előtt éjjel verekedések történtek a' francia tábor-kalauzzai 's katonáji közt. Mind a' két részről estek sebbe. Szerencsére patron-illek és polgárok léptek elé közbenjáróul; úgy látszik, hogy Bartholyns biztost, ki a' veszekedőket szét akará űzni, gombául kicsúfolták 's megverték. A' kalauz katonaságuk három altisztje haláloson megsebesítettet, a' sebeket rajtok azon törhöz hasonló kardok ejtették, melyeket a' francia gyalogkatonaság most visel.

Az ántwerpii fellegrvár materialeja az inventarium szerint, többek közt következő: 150 ágyu, haubitza 's mosár-ágyu, melyek közül 31 6 fontos, 21 12 fontos, 11 18 fontos és 12 24 fontos golyóbisokat lődöző; 2008 14 fontos golyóbis, 3700 bomba, 3500 töltött gránát, 73,190 kilogramma puskapor hordókban, 1,200,000 töltés, 67,380 kanóc.

Husz esztendővel ezelőtt — így ír egy brüsseli hírlevél — Franciaország 6 milliót ad ki hogy az (ántwerpii) fellegrvár megerősíttessék, 's most 12 milliónyi költséget engede magával tétetni, hogy össze rontassék.

Januarius 1-ső napján a' senatus és képviselők kamarája küldöttjei, a' cassatioszék, a' ministerek 'sat. szerencsétetek ő Felségeknek az új esztendőt; a' király feleletjei közzül az tartatik legnevezetesebbnek, melyet a' cassatioszék első előtűkjéhez írtéze, mely a' következő: „Uraim! Gyönyörűséggel halljuk a' cassatioszék érzéseinek kifejezését. Az urak tiszte, uraim, az, hogy az igazságot és törvényeket uralkodtassák, 's ennél nemesb foglalatosság nincs. Ántwerpia fellegrváranak megvétele nagy fontos-ságu történet, minek ügyeink bévegződését siettetnie kell. De nem titkolhatjuk, hogy ellenségünk, azon kétségbe-estébeo, hogy egy ilyen szép tartományt elvesztett, új erőlködéseket teend, hogy azt ismét hatalmába ejtse. Nekünk tehát sok bátorságra 's állhatatosságra lesz szükségünk. De én, a' belgák hazaszeretetére támaszkodva azon alapos reménységgel vagyok, hogy az 1833-dik esztendő nem érend véget a' nélkül, hogy ezen hosszús és elkeseredett viaskodást, melyben mi le nem győzethetünk, dicsőségesen bévegződni ne lássa.

December 29-ikén meglehetősen eleven fegyvertüzelés támadt Selzaete-ban

a' belga és hollandus előőrök között, de nem lett semmi nevezetes következése. Másnap reggel újra 3 ellenséges bataillon volt a' határszélen, a' nélkül azonban, hogy valami ellenséges demonstratiót tett volna. — Egy más csatázás Januar. 1-ső napján történék, St. Marguerite községben, a' flandriai test egyik companiája 's hollandusok között. Mivel tudnillik egy gát átjuktasztatott vala, tehát a' genie vezér májorja Delarmoy úr elküldeték, hogy a' nyilást dugassa-bé. Ezen munkálódások, melyeket az említett compánia oltalmaz, felzendítették a' hollandusokat, kik, a' nélkül hogy birtokok határát átlépték volna, bokrok megé állottak, 's onnan a' belga munkásokra tüzeltek. A' compániából egy megöletett, 's egy sebet kapott. Delarmoy úr lábát is megsértette egy golyóbis.

HOLLANDIA.

Vliessingenben most mindent elkövetnek, hogy Lillo 's Liefkenshoek erőseket fegyverrel, élelemmel 'sat. bőven megrakják.

Hágából — így ír egy amsterdami újság — tudósításokat kaptunk a' kabineeti tanács tegnapi tanácskozásáról. Franciaország és Anglia javaslatai elfogadhatatlanoknak találtattak.

Az Albion — angol újság — következőleg adja az említett javaslatokat: 1) Lillo 's Liefkenshoek a' ratificatio után tíz nappal adassanak által a' belga sergeknek. 2) A' Maas-on hajózás azon rendszabások alá légyen vettelve, melyek a' Rajnára nézve nem régen megállítattak. 3) A' Scheldén hajózás egy Belgium és Hollandia között kötendő tractatusig teljesen szabad legyen. 4) Belga portékáknak Németországra általvitele szabad legyen, csak mérsékelt vám fizetvéen érettek az utak fentartására. 5) Adassék amnestia minden Venlooban és

Luxemburgban elkövetett politikai vétéségekért. 6) A' belga seregek menjenek ki Venlooból és Luxemburnak Hollandiát illető részéből. 7) Szállitassék a' hollandi tábor békelábra. 8) Szállitassék a' belga tábor békelábra. 9) Az angol és francia kormányok által confiscáltatott hollandi tulajdon adassék vissza.

NAGYBRITANNIA.

A. Z. (Times) Egy oly nevezetes diplomatának mint Pozzo di Borgó Londonba érkezése, természetes hogy sokféle politikai találgatásokra szolgáltatott alkalmatosságot. A' nélkül hogy annak vizsgálataba ereszkednék mi legyen a' Pozzo úr küldetése valódi célja, nem lehet hogy megvetéssel, 's nevetéssel ne fogadjuk azon véleményt mintha Pozzo úr Igazgatásunk Franciaországgal kötött lánczát elszakasztani kívánná. Anglia sem a' jakobinismus sem a' szent szövetség módja szerént, nem földje az intrikáknak, 's propagandismusnak; az angol kabinet nem oly test, melyen autokratái experimentumokat lehessen próbálgatni. Minnekelőtte Gróf Pozzo az angol Ministriumot politikája választására rábeszélhetné, annak előtte az angol nemzetet kellene tévelygéséről meggyőzni; jól tudhatja Pozzo úr, hogy a' Reformbill által oly hatalmas lett a' népnek contralériája az őtet érdeklő interessék kormányozásában, hogy akarmely státus emberek egyesülete csak egy hónapig sem állhatna fen, ha a' közvélemény szerént kötött allianciákat felbontani, vagy azzal ellenkezésben lévőket szerkeztetni kívánná.

(British Traveller) Marsal Bourmont Dec. 29-kén útozott-el Hollandia felé. Indulásakor nem kapának egy almáriumocskát, melyben nevezetes summa arany, és kivált a' berryi herczegné-

nyokra, 's azokat úgy rajzolja mint igen nagyon kielégítőket. — A' némely külső státusokban lévő nyugtalanságokra nézve az mondatik benne, hogy az egyesület soha sem avatkozik azok politikai mozgásaikba; hanem csak arra törekedik, hogy költsönösön hasznos kereskedési kapcsolatokat kössön velek, 's ezeket fentartsa. Átmenvén az egyesület belső ügyeire itt legelőbb a' finanzia nagyon örvendetes állapotját említi. A' vám bévétel az utóbbi esztendőben nevedett, 's a' kincstárnak 28 millió dollárt hozott bé. A' közönséges (publ) földek eladása a' várakozásnak nem felelt meg, 's a' kincstárat csak 2 millió dollárral gazdagította. Az évi kiadás a' közönséges adósságon kívül 16 's 1/2 millióra tétetik a' midőn 18 millió fordítotott a' közönséges vagy státus adósság lerovására. 1853-ban, mivel alább szállított vám kezdődik, kevesebb vám bévételt várhatni, mindazonáltal úgy áll a' kinézés hogy az 1854-dik esztendő Januáriusának 1-ső napjáig nem csak minden szükséges költségek fedezve lesznek, hanem az egész státus adósság is le lesz fizetve egészen 7 millióig. A' finanzia ezen örvendetes állapotjának említésekor azt a' figyelmeztetést tevő a' praesidens, hogy az ő négy esztendeig tartott igazgatása alatt 58 millió fizettetett-le a' státus adósságból. Az egyesület egyik részében a' tarifa ellen mutatkozó oppositio azon nyilatkozásra ada alkalmatosságot a' praesidensnek, hogy ő azt reméli, egy oly ellenszegülés, mely fenyegető alakot venne magára, a' törvények hatalma által legyőzethetik, a' nélkül hogy az ország belső csendessége megzavartatnék. Minnekutána a' közönséges földek jövőendő beladások alkalmatosságával eléveendő rendszabásokat megemlíti, 's az egyesült státusok bankja viszonyait érinti, emli-

tést teszen az indusok ellen szerencsésen folytatott háboruzásról, dicséri magaviseletét Scott és Arkinson generalisoknak és sergeiknek, melyek részint rendes katonákból, részint Illinois státus népkatonaságából állottak, 's itt szól arról is, mely hijányos szerkezetű még általában az ámerikai népkatonaság, 's a' hijányok kijobbitását hathatoson ajánlja a' congressusnak. Szerencsét kíván továbbá a' nemzetnek több indus törököknek a' Mississippin tul által telepítéséhez, 's sajnálja egyszersmind hogy a' vizongások a' Cserokezek és Georgia státus között, minden eddigi törekedése mellett sem igazitathattak még el. Továbbá említvén azon védelmet és hasznokat, melyeket a' flotta, 's posta-igazgatás a' kereskedésnek kívülről belőlről nyújtottak, érett megfontolás végett ajánlja a' congressusnak a' praesidens, a' congressus előlülője 's alelölülője miképeni választatását, a' törvény kiszolgáltatásnak még némely részben hijányos rendszerét, 's tudósítását azon a' világok igazgatójához intézett kéressel rekeszti bé, hogy a' kormány törekedéseit áldja-meg, 's azokat a' köz-jóra vezérelje.

A' kolo'svári Casino által közbírré tétetik, hogy kik az Alapítók levélbeli felszólítására még eddig elé nem feleltek, magok aziránti őszintes nyilatkozásokat: kívánnak é e' közhasznu és czélu intézet részvényesei lenni vagy nem? idei Februarius végéig megtenni ne terheltessenek. Kik pedig még ezertül akarmikor ezen boni Intézet' részvényesei kívánnak lenni, a' közgyűlésben megállított 's kinyomtatandó Szabályok' útmutatása szerént, ebbéli kívánságoknak a' Választottságnál tett kijelentése után fognak bévétetni. Kolo'svartt Jan. 13-ikán 1853.